

FÜGGETLEN RENDÉSZETI PANASZTESTÜLET

☒: 1358 Budapest, Széchenyi rakpart 19.

☎: 441-6501

Ügyszám: FRPS/344/2011/Pan.

A Független Rendészeti Panasztestület

23/2012. (I. 31.) számú

állásfoglalása

A Független Rendészeti Panasztestület (a továbbiakban: Testület) **panaszos**¹ 2011. június 22-én előterjesztett **panaszát** a 2012. január 31-én megtartott zárt ülésén hozott döntése alapján

á t t e s z i

az intézkedést foganatosító szerv – a Budapesti Rendőr-főkapitányság (a továbbiakban: BRFK) – vezetőjéhez.

A vizsgált ügyben egyrészt alapjogot sértő intézkedésre nem került sor, mivel az alapjog korlátozása jogszerűen történt, másrészt alapjogot sértő intézkedés nem állapítható meg.

A Testület állásfoglalása ellen jogorvoslatnak helye nincs.

Indokolás

A panaszos 2011. június 19-én elektronikus úton küldte meg panaszbeadványát, amelyet a Testület felhívására 2011. július 14-én postai úton aláírásával is megerősített.

I.

1) A panaszos panaszbeadványában előadta, hogy 2011. június 18-án 16 óra 10 perc körüli időben Budapest VI. kerület, Andrásy úton a Hősök tere felől egy kerekesszékekben ülő beteget tolva haladt a Belváros irányába. Az Oktogonnál általa ismeretlen okból a járda vaskorlátokkal volt lezárva.

¹ Az Rtv. 93/A. § (8) bekezdése értelmében a panaszos személyes adatait töröltük.

A kerítés túloldalán tömegével álló „rendőrnek látszó”, egyenruhát viselő, KR sisakjelzésű, felfegyverzett személyek a panaszos kérdéseire nem adtak tájékoztatást az útlezárás okáról, sem arról, hogy milyen módon haladhat a panaszos tovább a Nyugati tér irányába.

Azt tapasztalta a panaszos, hogy az Andrásy út teljes szélességében vaskorlátokkal van lezárva, ezért ismerősét tolvaj az úttesten volt kénytelen továbbhaladni. A Burger King gyorsétterem mellett fedezett fel végül egy kb. két méter széles rést, amin keresztülmentek, itt azonban a Nyugati tér irányába a továbbhaladásukat akadályozta egy újabb, a Teréz körutat teljes szélességében elzáró vaskorlát.

A kerítés túloldalán sorfalat álló, egyenruhát viselő, KR sisakjelzésű felfegyverzett személyek szintén nem adtak választ a panaszos kérdéseire sem az útlezárás okáról, sem a Nyugati pályaudvar irányába történő továbbhaladás lehetőségéről. Azon kérésének pedig, hogy hívják oda a helyszínbiztosítás parancsnokát, nem tettek eleget.

Néhány perc elteltével a Készenléti Rendőrség állományába tartozó rendőrök minden felszólítás nélkül, csapaterőben eljárva belökdösték, betolták az emberek és két említett kerítés közé, és azokat lezárták. Ezzel az eljárással a panaszost szabad mozgásában korlátozták. A jogellenesen, minden előzetes értesítés nélkül körbezárt területen több jogász tartózkodott, akik eredménytelenül próbáltak a rendőrökkel tárgyalni.

A lezárt területen tartózkodott az egyik országgyűlési képviselői is, akinek szintén jogellenesen korlátozták a mozgásszabadságát. A képviselő telefonon próbált kapcsolatot teremteni a rendőrség illetékes parancsnokaival, a panaszos tudomása szerint azonban a megadott számokat többszöri hívására sem vették fel. A rendőrség intézkedése következtében több újságíró sem tudta elhagyni a körbezárt területet.

16 óra 57 perc körül a kordon mögötti sorfal második sorából egy rendőr, aki a villamossínek magasságában állt, minden ok és előzetes felszólítás nélkül könnygázt fújt az emberek közé, amellyel többek között a panaszost is szemben találta. Néhány lépéssel odébb hasonló esemény zajlott, amelynek hatása ugyancsak érintette a panaszost is.

A panaszos sérelmezi, hogy „egyenruhás bűnözők”, akiket a jogszabályok különleges jogosítványokkal is felruháznak, a hatályos törvényeket semmibe véve korlátozták a mozgásszabadságát, és több alkalommal könnygázzal fújták le anélkül, hogy arra bármilyen okot szolgáltatott volna. A panaszos utal rá, hogy a könnygázt a rendőrök újságírókkal, országgyűlési képviselőkkel szemben is bevetették.

A panaszos számára megdöbbentő, hogy 2011-ben egy rendőrtiszt, aki az alkotmányra tett esküt megteheti, nem hajlandó tájékoztatást adni arról, hogyan lehet továbbhaladni egy rendőri intézkedés helyszínéről egy súlyosan mozgáskorlátozott személlyel, aki a mozgáskorlátozottságát igazoló igazolványát is felmutatta, illetve a panaszos kérésére nem hajlandó értesíteni a helyszínbiztosítás parancsnokát.

A könnygázfelhőbe borított területet a panaszos és társa végül az országgyűlési képviselő határozott fellépésének eredményeként tudta elhagyni egy órányi jogellenes fogvatartás után úgy, hogy a rendőrök átengedték a kordonon.

A panaszos utal rá, hogy az eseményekről a rendőrök közül többen készítettek videofelvételt.

Mindezek alapján kérte panasza kivizsgálását.

FÜGGETLEN RENDÉSZETI PANASZTESTÜLET

2) A panaszos 2011. július 11-én kelt és július 14-én előterjesztett beadványában megismételte az eredeti beadványban foglaltakat. Ahhoz képest többletinformációt nem közölt.

3) A panaszos 2011. június 21-én újabb elektronikus levelet küldött a Testületnek, amelyben az ügy elbírálásához megítélése szerint szükséges videofelvételek elérhetőségét közölte. A hivatkozott felvételek az alábbiak.

a) A <http://www.youtube.com/watch?v=NBzHdUQvzt0> címen elérhető „Budapest 2011 06 18 Buzivonulás RÉSZLET” című videofelvételen az Oktogon Nyugati tér felé eső oldalán felállított külső kordon és az a mögötti rendőrsorfal látható. A feldühödött tömeg az emberi méltóságot sértő kifejezéseket skandál mind a rendőröknek, mind a felvonulás résztvevőinek címezve. A felvételen több személy is megrángatja a kordont, illetve a rendőrök felé támadó jellegű mozdulatokat tesz, amire reagálva a rendőrök felmutatják a náluk lévő könnygáz spray flakonját, majd miután egy 20 év körüli, punk hajviseletű férfi többször is ráüt a rendőrök védőpajzsára, az egyik – sorfal mögött álló – rendőr irányzottan, kétszer kb 1-1 másodperc erejéig könnygázt fúj az illető felé. A panaszos nem látható a felvételen.

b) A <http://www.youtube.com/watch?v=A4drLKDDcA> címen elérhető „Budapest 2011 06 18 Buzivonulás” című 27 perces videofelvétel első 7 percében a felvonuláson (a Hősök terén és az Oktogonnál a tüntetőkről és rendőrsorfalról) készült képek láthatók, ami alatt az előző felvétel kapcsán is említett, becsületet sértő rigmusokat kiabáló tüntetők hangja hallatszik. A következő két perc a Hősök terén zajló előkészületeket rögzíti, majd a Jobbik két képviselője által a Kodály köröndön adott televíziós interjúk részletei láthatók.

A videó a 12. percétől rögzíti az Oktogonon történeteket. Először többszöri felszólítást követően – amely kapcsán a demonstrálók nemtetszésüknek adnak hangot – a rendőrök egyesével beterelelik a tüntetőket a kordonok mögé a kordon Andrassy út felőli részén, a Burger King gyorsétterem előtt. Közben egy hölgy megkérdi, hogy jut el a Király utcába, mire az egyik rendőr mutatja neki, hogy az Oktogont megkerülve. Ezután a rendőrök kordonnal lezárják a területet a gyorsétterem vonalában. A felvétel 17. percétől az Andrassy úton várakozó rendőri csoportokat pásztázza a kamera, a 19. pertől pedig a Nyugati tér felé eső területen felállított külső kordon látszik, amelynek a Subway étterem felé eső végénél a rendőrök éppen összezárják a kordonelemeket, amit a belül tartózkodók rángatással próbálnak megakadályozni. 21 perc 30 másodperctől kezdődően az a felvétel látható, amelyet jelen állásfoglalás I. rész 3) pont a) alpontja ír le. Ezt követően az országgyűlési képviselőt mutatja a kamera, aki nemtetszésének ad hangot amiatt, hogy nem engedik át a rendőrök a kordonon, illetve, hogy egyik korábbi telefonszámon se ér el senkit. Ezt követően a sorfalat pásztázza a kamera és egy-egy rendőr azonosítószámot próbálja a kamerás rögzíteni. A felvételen látszik, hogy a két kordon közötti vendéglátó ipari egységek nyitva vannak, a fagylaltárus előtt sor áll. Kb. a 25. perc 30. másodperctől a felvételen a kamerás – hangja alapján a panaszos – Oktogontól való távozása közben rögzített események láthatók, és hallható, amint a panaszos méltatlankodik, hogy a rendőri biztosításra mennyit költöttek a „nép pénzéből”. A panaszos nem látható a felvételen.

c) A http://www.youtube.com/watch?feature=player_embedded&v=vNrgvjTrsJoXat=401 címen elérhető „Jogtiprás és brutalitás – N1 KOMMENTÁR NÉLKÜL – 06. 18.” című videofelvétel első két percében az Andrassy út kiürítése látható, a rendőrök távozásra szólítják fel, illetve kikísérik a területéről az ott tartózkodókat. A 2 percnél látszik a Nyugati tér felőli külső kordon lezárása a Subway gyorsétterem előtt. 2 perc 30 másodpercnél látható a panaszos, ahogyan a rendőrsorfallal kamerázza. Ezt követően a Jobbik Jogsegély Szolgálatának tagja ad interjút az N1 Híradó munkatársának, miközben a háttérben a kordon és a két kordon közé zárt tömeg látszik.

3 perc 38 másodperctől a panaszt mutatja a kamera, aki a rendőrsorfallal álló rendőrökkel beszél, miközben mellette egy kerekesszékes nő tartózkodik. A beszélgetés nem hallatszik, az azonban egyértelmű, hogy nem csak a panaszos beszél a rendőröknek, hanem a felek beszélgetnek. Annak során a panaszos átad az egyik rendőrnek egy igazolványt, feltehetően a kerekesszékes nő mozgáskorlátozott igazolványát.

A 4. perctől a kamera azt mutatja, ahogy a kordonok közé beteretelt személyek közül többen a sorfallal álló rendőröktől tudakolják, hogy hogyan hagyhatják el a helyszínt, illetve a menekülési útvonal hiányát kérik számon a rendőröktől. Az 5. perctől pedig rendőrök és könnygázzal felszerelt rendőri csoport hajt végre kiemelés a körbezárt területen, a Kisföldalatti lépcsőjének közelében. Ezután egy újabb csoport rendőr rohan be a tömegbe, a felvételen azonban nem látszik, hogy mi az intézkedés oka, illetve célja. A 6. percnél egy idősebb hölgyet visznek ki a rendőrök a lezárt területéről, aki rosszul lett, majd újabb csapat rendőr szalad vissza a tömegbe, akiknek visszatérését követően a tömeggel szemben a rendőrök könnygázsprayt alkalmaznak. A 7. percnél néhány másodperc erejéig egy kiemelés befejezésének képei láthatók. A felvétel az Aradi utcán elvonuló „Szívárvány-menet” képével zárul.

d) A http://www.youtube.com/watch?v=VMVTv_SBXSo címen elérhető „Melegfelvonulás Buzifelonulás Budapest 2011 – Civilruhás rendőrök viszik el a tüntetőt” című videofelvétel a Kisföldalatti lejárata közelében végzett – az előbbi c) pontban is utalt – kiemelés mutatja másik szögből. Látható, hogy a kiemelni kívánt személyt a rendőrök a lezárt területen egy kapualjig üldözik, az előtt fogják el. A panaszos nem látható a felvételen.

e) A <http://www.youtube.com/watch?v=4WFzN-sQJWQ> címen elérhető „Melegfelvonulás Buzifelonulás Budapest 2011 – Rendőr roham” című videofelvételen az a rendőri intézkedés látható, amelyet az előbbi d) pontban leírt eseményeket követően hajtott végre a rendőrség, és amelyre a c) pont szerinti videofelvétel ismertetése szintén utal: „egy újabb csoport rendőr rohan be a tömegbe, a felvételen azonban nem látszik, hogy mi az intézkedés oka, illetve célja”. A konkrét intézkedés a kamerás elhelyezkedése miatt ezen a felvételen sem látszik.

II.

A Testület a tényállás tisztázása érdekében megkereséssel fordult a rendőrséghez. A rendelkezésre bocsátott dokumentumokból az alábbiak állapíthatók meg.

1) A BRFK Hivatalának vezetője 2011. augusztus 22-én kelt válaszában előadta, hogy 2011. június 18-án 15 óra és 24 óra közötti időre T. L. jelentett be demonstrációt a Budapest, VI. kerület Oktogon tere. A rendezvény célja: „tiltakozás a nyílt és tömeges köztéri

közszeméremsértés ellen, egyúttal kiállás a család tradicionális értékei mellett”. Ugyanerre a napra a Szivárvány Misszió Alapítvány is jelentett be rendezvényt. A rendezvények biztosítását a rendőrség végezte.

2011. június 18-ára az országos rendőrfőkapitány rendelt el fokozott ellenőrzést, azonban az egyedi utasítás nem áll a BRFK rendelkezésére.

A rendőrök elsődlegesen a rendezvények rendjének fenntartásáról gondoskodtak a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.), a Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról szóló 62/2007. (XII.23.) IRM rendelet (a továbbiakban: Szolgálati Szabályzat), a rendezvények rendjének biztosításával kapcsolatos rendőri feladatokról szóló 15/1990. (V. 14.) BM rendelet, valamint a Magyar Köztársaság Csapatszolgálati Szabályzata kiadásáról szóló 11/1998. (IV. 23.) ORFK utasítás (a továbbiakban: Csapatszolgálati Szabályzat) rendelkezései alapján.

Az Oktogontól 4 főt állítottak elő hivatalos személy elleni erőszak bűncselekményének gyanúja miatt, három esetben történt vegyi eszköz használat, mivel a kordonoknál álló rendőröket többször is megtámadták. A konkrét rendőri intézkedéseket az ORFK Készenléti Rendőrség (a továbbiakban: KR) beosztottjai fogantatották.

Budapest rendőrfőkapitánya rendészeti helyettesének (a továbbiakban: Rendészeti Helyettes) tájékoztatása szerint, a T. L. által bejelentett rendezvény rendőri biztosításában két század közrendvédelmi járőr vett részt a KR állományából, a létszámot az elmúlt években megtartott, hasonló rendezvényeken kialakult rendbontás indokolta. Az intézkedéseket megelőzően felszólítás, illetőleg közlés nem hangzott el, mivel az Oktogonnál többen dobálni kezdték a rendőröket, így azonnali intézkedések végrehajtása vált szükségessé. A terület lezárásáról a rendbiztos tájékoztatta a rendezvény szervezőjét.

A Hivatalvezető hivatkozik az Rtv. 13. § (1) bekezdésében rögzített intézkedési kötelezettségekre, illetve Rtv. 17. § (1) bekezdésében foglalt kötelezettségekre és Rtv. 37. § e) pontjára.

Álláspontja szerint az, hogy az ellentüntetők a vonulós rendezvényen részt vevő személyek ellen erőszakos cselekmények elkövetésére készültek, olyan közvetlenül fennálló veszélyhelyzet volt, amely indokoltá tette a terület lezárását, megóvva a vonulós rendezvény biztonságát. Nyilvánvaló, hogy a főszervező az ellendemonstráció befejezését azért jelentette be, mert a Szivárvány Misszió Alapítvány menete nem az eredeti útvonalon – tehát az ellendemonstráció helyszínét érintve –, hanem attól eltérve haladt. Az is megállapítható, hogy az ellendemonstrációban részt vevők a módosított útvonalak mentén próbálták volna a menetben haladókat inzultálni, információk szerint, több személy – arca elé kendőt, sálát helyezve, csuklyát felvéve – felkészült a „melegek fogadására”. Egyes személyeknél – a rendőrség birtokába jutott adatok szerint – olyan tárgyak (pl.: tojás) voltak, amelyek arra engedtek következtetni, hogy ellenvéleményüknek erőszakos formában kívánnak hangot adni, ami a gyülekezési jog határainak átlépése miatt jogilag szankcionálható cselekményekben is tetten érhető.

Az Alkotmánybíróság az 55/2001. (XI. 29.) számú határozatában (a továbbiakban: AB határozat) kifejtette, hogy a gyülekezési jog nem korlátozhatatlan jog. „A szabad gyülekezés

joga alapján mindenkinek joga van felvonulás, rendezvény, tüntetés, stb. szervezésére és megtartására, amelyen véleményüknek az egybegyűltek közösen is hangot adhatnak. Az erőszakos cselekmények általános tilalmára tekintettel e megmozdulások törvényességének alapvető feltétele az, hogy a gyülekezés békés legyen [...].” Az AB határozat alapján megállapítható továbbá, hogy „a gyülekezéshez való alkotmányos alapjog érvényesülése nemcsak az állam illetéktelen beavatkozásával, hanem mások, például adott tüntetést ellenérzéssel szemlélők, ellentüntetők, és más rendzavarók ellenében is védelemre szorul. Más szóval, az államot pozitív kötelezettség terheli a gyülekezési jog érvényesülésének biztosítása érdekében. A fentiekből az is következik, hogy a hatóságnak szükség esetén akár erő alkalmazásával is biztosítania kell a jogszerűen tartott gyűlések lebonyolítását, illetőleg meg kell akadályoznia, hogy azt mások megzavarják.”

A Hivatalvezető előadja továbbá, hogy a terület zárásakor a főszervező a rendezvény felosztatását már bejelentette, így a közterületen fogantatosított rendőri intézkedések jogalapját az Rtv. és más rendészeti jogszabályok, illetve belső normák biztosították. Az intézkedés továbbá a Csapatszolgálati Szabályzat 24., 25., valamint a 26. pontjai alapján zajlott.

„24. A zárás valamely terület elszigetelése, körbezárása az adott területen folytatott más rendőri tevékenység sikeres végrehajtásához, meghatározott objektumok, személyek megóvásához, a közrend fenntartásához szükséges feltételek megteremtése érdekében.

25. A zárás célja, hogy távol tartsa az illetéktelen vagy veszélyt jelentő személyeket, járművezetőket, megakadályozza a keresett személyek, járművek eltávozását vagy kitörését a lezárt területről.

26. Zárásra sor kerülhet

- személy- és létesítménybiztosítási intézkedés, fokozott ellenőrzés, biztonsági intézkedés, illetve helyszínbiztosítás keretében;
- akció elrendelésekor;
- közrendvédelmi, közlekedési, idegenrendészeti, bűnügyi akciók során;
- rendezvénybiztosításkor;
- terrorcselekmény (légi jármű hatalomba kerítése, robbantás) vagy más súlyos bűncselekmény helyszínén;
- katasztrófa, tömegszerencsétlenség helyszínén;
- súlyos bűncselekményt elkövető, szökésben lévő fegyveres személy elfogása érdekében;
- a tömegoszlatást végrehajtó csoportosításon belül, a biztosítócsoporthoz tevékenységének részeként.”

A rendbiztos a rendezvény szervezőjének tájékoztatást nyújtott arról, hogy miután a Meleg Méltóság Menetében résztvevők eltávolodnak az Oktogontól, ott megnyitották a kordonokat és a befejezett nyilvánított rendezvény résztvevői távozhattak. Ezen tájékoztatást a BRFK Törzs parancsnokának utasítása alapján nyújtotta.

A téren 14 óra 8 perckor kezdődött meg a kordonok kihelyezése, és 14 óra 40 percre fejeződött be. Az Oktogonon az Andrassy út két széle vonalában, a villamosmegálló végénél, valamint a központi házasságkötő terem vonalában a Teréz krt. teljes vonalában végzett kordonozást a rendőrség. Annak módjával kapcsolatban a rendezvény szervezői nem emeltek kifogást.

A Meleg Méltóság Menete útvonalának az elterelését az indokolta, hogy az Oktogonon tartott rendezvény helyszínén olyan információk kerültek a rendőrség birtokába, hogy a

résztevőknél tojás, és paradicsom van, amivel a menet megzavarására készülnek. Az elterelésről az Oktogon téri rendezvény szervezőit nem tájékoztatták.

A Meleg Méltóság Menetének résztvevői a módosított útvonalra 16 óra 49 perckor kanyarodtak le, ezt észlelve a T. L. által szervezett rendezvény résztvevői megkíséreltek a kordonnal lezárt területről a Nyugati tér felé távozni, feltehetően azért, hogy a vonulást megakadályozzák. A főszervező 16 óra 54 perckor befejezetté nyilvánította a rendezvényt, ekkor került sor a terület lezárására. Miután a Meleg Méltóság Menetének résztvevői az Oktogontól eltávolodtak, a kordonok megnyitására 17 óra 7 perckor adtak ki utasítást, és a menet haladásának megfelelően lépcsőzetesen került a zárás feloldásra. 17 óra 17 perc és 17 óra 29 perc között a kordonrendszer teljes megnyitása megtörtént.

A BRFK Igazgatásrendészeti Főosztály vezetőjének tájékoztatása szerint, a panaszossal szemben eljárás nem indult.

2) A rendőrség a Testület rendelkezésére bocsátotta a BRFK Rendészeti Szervek Biztosítási Osztályán az Oktogon területére bejelentett demonstrációról a rendezvény egyik szervezőjével (H. G.-vel) folytatott egyeztetésről 2011. június 17-én felvett jegyzőkönyvet. A jegyzőkönyv tanúsítja, hogy a szervező figyelmét felhívták a Gytv.-ben foglalt kritériumok megtartására, és arra, hogy a békés jelleg elvesztése önmagában is a rendezvény végét jelenti.

H. G. a rendőrséget arról tájékoztatta, hogy a résztvevők érkezése 2011. június 18-án 15 órától várható az Oktogon Dózsa György út felé eső járdáin, illetve az Oktogon pázsittal borított, szintén a Dózsa György út felé eső részen. A szervező rendezői útján vállalta, hogy gondoskodik a közúti közlekedés akadálymentességének biztosításáról. A résztvevők a Szivárvány Misszió Alapítvány által bejelentett rendezvény résztvevőinek vonulása során az úttestet is igénybe kívánták venni, de csak akkor tervezték elfoglalni helyüket az Oktogon úttestén, amikor a közúti forgalom elterelését a rendőrség megkezdi. A résztvevők a rendezvényt megelőzően, annak idején, és azt követően vonulást nem terveztek, és a rendezvényre mintegy 150 személyt vártak, de hangsúlyozták, hogy az nyitva áll azok előtt, akik a demonstráció céljával egyetértenek, és ahhoz csatlakozni kívánnak. A rendezvény lebonyolítását 15 fő rendező közreműködésével kívánták megoldani.

A jegyzőkönyv felvételekor a szervezőt tájékoztatták, hogy a demonstráció napján Budapest egész területén, így a rendezvény közvetlen körzetében fokozott ellenőrzés lesz érvényben, ezért a rendezvényre érkező személyeket igazoltatni fogják, valamint csomagjaikat átvizsgálják. Figyelmeztetés hangzott el arra vonatkozóan, hogy a BRFK a rendezvény helyszínén kordonozást hajthat végre, melynek beléptető pontján a demonstráció rendezői végzik a beléptetést. A rendőrség a jegyzőkönyv szerint külön kiemelte, hogy a helyszínen tartózkodó, nem a rendezvény résztvevőikhez tartozó és a rendezvényt esetlegesen megzavarni szándékozó személyek rendezvényről történő kizárása elsődlegesen a rendezők feladata. Az egyeztetés végén a szervező a tájékoztatást tudomásul véve biztosította a rendőrséget, hogy a rendezvény során velük minden tekintetben együttműködnek, és a rendezvény rögzített feltételeinek lényeges módosulásáról soron kívül tájékoztatást nyújtanak.

3) A r. alezredes 2011. június 20-án kelt jelentésében előadta, hogy a Szivárvány Misszió Alapítvány felvonulásán, valamint a T. L. által bejelentett ellentüntetésen teljesített szolgálatot.

A T. L. által bejelentett rendezvény 15 órakor kezdődött a résztvevők Oktogon téri gyülekezésével. Az országgyűlési képviselő, az ellendemonstráció egyik szervezője 16 óra 59 perckor telefonon kereste a r. alezredest, és afelől érdeklődött, hogy a menetben résztvevők az Andrassy útról lekanyarodva haladnak-e tovább. A r. alezredes kérdésére az országgyűlési képviselőt arról tájékoztatta, hogy a résztvevők az Oktogont elkerülve folytatják vonulásukat. Az elhangzottakat az országgyűlési képviselő megdöbbenéssel vette tudomásul. 16 óra 52 perckor a képviselő újból telefonon kereste fel a r. alezredest, és közölte, hogy a T. L. által az Oktogonra bejelentett demonstrációt befejezettnek nyilvánítja. Az elhangzottakat a r. alezredes rádión jelentette a BRFK Törzs parancsnokának. 16 óra 55 perckor T. L. szintén telefonon jelezte, hogy befejezettnek nyilvánítja a rendezvényt. Közölte, hogy a rendőrség „felrúgta” a megállapodást – az általa bejelentett rendezvény békés hangulatú volt, nem érti, hogy mi indokolta a Meleg Méltóság Menete vonulási útvonalának megváltoztatását, és egyúttal sérelmezte, hogy a befejezetté nyilvánított rendezvény résztvevői nem hagyhatják el a helyszínt. Az alezredes beszámol róla, hogy 17 órakor a képviselő telefonon érdeklődött, hogy a résztvevők mikor, milyen módon hagyhatják el a rendezvény helyszínét. Az alezredes a kérdést tolmácsolta a BRFK Törzs parancsnokának, akinek válaszát mintegy két perc múlva, telefonon közölte T. L. bejelentővel. A tájékoztatás arról szólt, hogy a felállított kordon megnyitására sor kerül, mielőtt a Meleg Méltóság Menetének résztvevői eltávolodnak az Oktogontól. A r. alezredes jelentése szerint közlését T. L. tudomásul vette.

4) A helyszínen szolgálatot teljesítő a r. őrmester 2011. június 18-án kelt jelentésében előadta, hogy aznap a „Szivárvány Fesztivál” kapcsán látott el a KR II/2. tagjaként biztosítási feladatot. Az Oktogon Terét a Teréz körüttől elválasztó rendőrségi kordont az agresszív tömeg megpróbálta bedönteni, és az azt védő rendőri erőkkel szemben támadólag léptek fel. A támadó személyek magatartásának elhárítása céljából – feletteseinek előzetes engedélyével – három ismeretlen személlyel szemben alkalmazott vegyi eszközt az Rtv. 49. § (1) bekezdésének a) pontja alapján. Egyéb rendőri intézkedés foganatosítására a rendőri csapaterő ellen fellépő tömeg miatt nem került sor. A vegyi eszköz alkalmazását az intézkedő rendőr szóban azonnal jelentette felettesének.

5) A helyszínen szolgálatot teljesítő a r. zászlós 2011. június 18-án kelt jelentésében előadta, hogy aznap a „Szivárvány Fesztivál” kapcsán látott el a KR II/2. tagjaként biztosítási feladatot. Mivel az Oktogon Terét a Teréz körüttől elválasztó rendőrségi kordont a rendezvényen résztvevő agresszív tömeg megpróbálta bedönteni és az azt védő rendőri erőkkel szemben támadólag léptek fel, a támadó személyek magatartásának elhárítása céljából, 17 óra 25 perckor az osztályvezető engedélyével, 2 ismeretlen személlyel szemben vegyi eszközt alkalmazott, az Rtv. 49. § (1) bekezdésének a) pontja alapján. A vegyi eszköz alkalmazása után az ismeretlen személyek ellen más rendőri intézkedést nem sikerült foganatosítani a rendőri csapaterő ellen hirtelen fellépő tömeg miatt. A vegyi eszköz alkalmazását szóban jelentette az alosztályvezetőnek.

6) A vegyi eszköz alkalmazásáról szóló, 2011. június 18-án kelt parancsnoki kivizsgálás a fentieket megerősítve arról számol be, hogy a helyszínen összegyűlt agresszív tömeg megkísérelte a rendőri erőket megtámadni. Két intézkedő rendőr összesen öt személlyel szemben alkalmazott vegyi eszközt, amiről azonnal jelentést tettek. A bevetési csoportok részére rendszeresített videokamerával a kényszerítő eszközök alkalmazásáról értékelhető felvétel nem készült. A kivizsgálás megállapításai szerint a vegyi eszköz alkalmazása az Rtv. 49. § (1) bekezdésének a) pontja alapján jogszerű és szakszerű volt, a Szolgálati Szabályzat 61. § (1) bekezdése alapján pedig a célszerűség, valamint a jogszerűség követelményeinek is

megfelelt. A kivizsgálás szerint az Rtv. 15. § (1) és (2) bekezdésében meghatározott arányosság követelményét, továbbá az Rtv. 16. § a) pontjában foglaltakat az intézkedés során a rendőrök maradéktalanul betartották, illetőleg az Rtv. 17; 18. §-ában foglalt követelmények is teljesültek.

7) A KR parancsnoka 2011. szeptember 30-án kelt átiratában előadta, hogy a panaszolt helyszínen és időpontban párhuzamosan két rendezvény zajlott. A Szivárvány Misszió Alapítvány által szervezett vonulós rendezvény, amelyet a bejelentés szerint a Hősök tere - Andrassy út - Bajcsy-Zsilinszky út - Alkotmány utca útvonalon rendeztek volna meg. A Meleg Méltóság Menetével párhuzamosan a Budapest VI. kerület, Oktogonhoz T. L. ellendemonstrációt jelentett be, amelynek céljaként a következőket fogalmazta meg: „tiltakozás a nyílt és tömeges köztéri közszeméremstés ellen, egyúttal kiállítás a család tradicionális értékei mellett”. A KR állományát a két rendezvény rendőri biztosítása érdekében vezényelték az érintett helyszínre és útvonalra.

Az országos rendőrfőkapitány egyedi utasításában fokozott ellenőrzést rendelt el, amelynek keretében a BRFK illetékességi területén található, panasszal érintett helyszín lezárására került sor. A területlezárás során a rendőrség a Csapatszolgálati Szabályzat rendezvénybiztosításra vonatkozó fejezetében meghatározott egyes rendőri intézkedéseket hajtotta végre.

Az említett rendezvények rendőri biztosításával összefüggésben a vizsgált helyszínre az előzetes terveknek megfelelően a KR állományából 10+175 főt vezényelték ki 2 bevetési századba szervezve, a bevetési századok a BRFK alárendeltségében látták el szolgálati feladataikat. Mivel a KR a területileg illetékes rendőr-főkapitányság előzetes igényének megfelelően – az egyéb szolgálati feladatokra tekintettel – biztosítja a megerősítő rendőri erőt, ezért a nagy létszámú rendőri erő vezénylésének indokai kérdésben a BRFK rendelkezik információval. A KR állománya a rendezvények ideje alatt, az érintett terület és a vonulós rendezvény útvonalának közvetlen környezetében az alábbiak szerint foglalta el felállítási helyeit:

- 2. bevetési század: Budapest XIV. kerület, Hősök tere;
- 5. bevetési század: Budapest VI. kerület, Oktogon - Teréz körút Király utca felé eső kereszteződése;
- 6. bevetési század: Budapest VI. kerület, Oktogon - Teréz körút Nyugati tér felé eső kereszteződése.

A Meleg Méltóság Menetének Hősök teréről történő megindulását követően a 2. bevetési század állománya az M1 (Millenniumi Földalatti Vasút) igénybevételel, a földfelszín alatt párhuzamosan haladt a vonulós rendezvény résztvevőivel az Oktogonig, majd ott csatlakozott a zárási feladatokat ellátó KR 5. és 6. bevetési század állományához. 15 óra 55 perckor a feladatba bevont állományt a biztosítás parancsnokának utasítására átszervezték. A Jókai téren felállított 3. bevetési század állományából 3 szakaszt a menet Oktogonhoz történő érkezését közvetlenül megelőzően az Oktogon - Teréz körút kereszteződésének Nyugati tér felé eső oldalán, az Aradi utca és a kordonok közé állítottak fel. A 3. bevetési század állományából 1 szakasz továbbra is a Jókai téren maradt, amelyhez csatlakozott a 7. bevetési század állományából a Liszt Ferenc téren felállított 2 bevetési csoport. A 6. bevetési század állománya az Andrassy út vonalában felállított kordon mellett tartózkodott. Az 5. bevetési század állománya felkészült a 6. bevetési század állományának megerősítésére, amennyiben

az Oktogon - Teréz körút Király utca felé eső kereszteződésénél jelentősebb csoportosulások nem jelentkeznek. A Budapest XIV. kerület, Városliget területén ellenőrző feladatokat ellátó, a KR Különleges Szolgálatok Igazgatósága Bevetési Főosztály III. Lovas és Kutyás Szolgálati Osztály állományába tartozó kutyás alegységet a vonulások rendezvény megindulását követően 16 óra 15 perckor átirányították a vizsgált helyszínre és ott a továbbiakban a KR műveletirányítójának közvetlen alárendeltségében tevékenykedett.

A biztosítási feladatok végrehajtása során a rendőri fellépéssel kapcsolatos előzetes felszólításról és tájékoztatásról a BRFK gondoskodott, azok részleteiről a BRFK rendelkezik információval. Az érintett terület lezárása során a biztosítási feladatba bevont KR állomány az 1. pontban említett fokozott ellenőrzés elrendelésére hivatkozva tudott tájékoztatást nyújtani a résztvevőknek, azonban a konkrét felvilágosítás adásokat, tájékoztatásokat nem dokumentálták, nem rögzítették, ezért azok tartalmának megállapítására nem volt lehetőség.

Az Rtv. 37. § e) pontja értelmében „A rendőr az önveszélyes állapot vagy a személyeket, illetőleg az anyagi javakat közvetlenül fenyegető veszélyhelyzet megszüntetése érdekében területet lezárhat, és megakadályozhatja, hogy oda bárki belépjen, vagy onnan távozzék, illetőleg az ott tartózkodókat távozásra kötelezheti.” Mivel a BRFK bűnügyi információi szerint a vonulások rendezvényen részt vevő személyek elleni erőszakos cselekmények elkövetésére kellett számítani az ellendemonstráción részt vevő személyektől, a helyszínen olyan közvetlen veszélyhelyzet állt fenn, amely indokoltá tette a területlezárást. A zárás jogalapját képezték továbbá a Csapatszolgálati Szabályzat 24., 25. és 26. pontjában meghatározottak is. Az alternatív útvonalakra és a jelenlévők mozgására vonatkozó kérdések megválaszolásához a BRFK által a helyszínre irányított rendbiztosi feladatokat ellátó rendőr rendelkezik megfelelő információkkal.

A biztosítási feladatok ellátása során az érintett terület zárására igénybe vett kordonok telepítését a területileg illetékes rendőr-főkapitányság végzi, így a vizsgált helyszínen elhelyezett kordonok telepítésének és bontásának idejéről, valamint módjáról a BRFK rendelkezik információkkal.

A BRFK bűnügyi információi szerint az ellendemonstráción részt vevő személyek a Meleg Méltóság Menetében haladókat a vonulások rendezvény útvonalán – kiemelten az ellendemonstráció helyszínénél – kívánták inzultálni, illetve arcukat eltakarva felkészültek a „melegek fogadására”. A BRFK birtokába jutott információk szerint az ellendemonstráció résztvevői között egyes személyek olyan tárgyakat tartottak maguknál, amelyeket a vonulások rendezvény résztvevőivel szemben támadásra tudtak volna felhasználni (pl.: tojás, paradicsom), és ellenvéleményüknek erőszakos formában kívántak volna hangot adni. A fent leírt erőszakos cselekmények elkövetésének elkerülése, megelőzése érdekében indokolt volt a vonulások rendezvény útvonalának módosítása. Az elterelésről szóló tájékoztatás megtörténtéről a BRFK rendelkezik információkkal.

Annak érdekében, hogy a körbezárt területen tartózkodó személyek mozgásszabadságának korlátozása a lehető legrövidebb ideig tartson, a BRFK a vonulások rendezvény érintett helyszín mellett történő elhaladását folyamatosan figyelemmel kísérte, és az eseményekre tekintettel a kordonrendszer lépcsőzetes megnyitását rendelte el.

A panaszossal szemben a KR állománya dokumentált módon rendőri intézkedést nem kezdeményezett. Az Rtv. 24. § (1) bekezdésében meghatározott rendőri intézkedés – miszerint „a rendőr köteles a feladatkörébe tartozó segítséget, illetőleg a hozzáfordulónak a tőle elvárható felvilágosítást megadni” – nem tartozik azon rendőri intézkedések közé, amelyek végrehajtásáról írásos dokumentáció készül. Ezen rendőri intézkedés során a rendőrökhöz forduló személyének azonosítása nem történt meg, ezért olyan nyilvántartás, amelyből megállapítható, hogy a rendőrök mely személyeknek, milyen időpontban és helyszínen, milyen módon nyújtottak felvilágosítást, nem áll rendelkezésre. A végrehajtott rendőri intézkedéseket tartalmazó nyilvántartás alapján a panaszossal szemben konkrét rendőri intézkedés nem történt.

8) Az országos rendőrfőkapitány 2011. június 16-án kelt átiratában előadta, hogy 2011. június 18-án 0 órától országos bűnügyi, közbiztonsági és idegenrendészeti fokozott ellenőrzést rendelt el 2011. augusztus 21-én 24 óráig. Az erről szóló egyedi utasítást a rendőrség nem bocsátotta a Testület rendelkezésére.

9) A BRFK Hivatala 10 db DVD lemezt juttatott el a Testületnek. A felvételeket a 2011. június 18-án, az Oktogonon szolgálatot teljesített rendőrök készítették, és megközelítőleg ugyanazokat az eseményeket rögzítik, ugyanazon délután 16 és 18 közötti időszámban, különböző szemszögekből. A felvételeken látható, hogy a kordon előtt rendőrsorfall áll, mögötte pedig tömeg várakozik. Az ellendemonstráció kezdetben békés hangulatú, majd ahogyan a menet egyre közelebb ér a helyszínhez, ezt a jellegét fokozatosan elveszíti. A felvételeken kezdetben mindenkinek látható az arca, később viszont egyre többen takarják el azt, míg az első sorban gyakorlatilag nem is lehet azonosítható személyeket felfedezni. A tüntetők a kordonokra támaszkodva, vagy azon állva a rendőrök felé kiabálnak – az indulatok fokozódása egyértelmű. A későbbi felvételeken az is látszik, hogy a tüntetők közül néhányan a kordonokat rángatják, és nagy lendületet véve rugdossák is. Az első sorban állók között többen transzparenszeket tartanak „Új bánásmódot a melegeknek!”- felirattal, amely alatt vélhetően ezen új bánásmód illusztrációjaképpen egy kötélhurok, valamint az a rózsaszín háromszög látható, amelyet a náci koncentrációs táborokban a férfi homoszexuális elítéltek megjelölésére használtak. A tömeg folyamatosan a felvonulók szexuális irányultságára és az őket támogatók származására vonatkozó, emberi méltóságot durván sértő rigmusokat skandál, amelyeket különféle közismert, meglehetősen ízléstelen kézjelekkel kísérnek.

A felvételek alapján az is megállapítható, hogy a rendőrség az Oktogonon a kordonrendszert már a rendezvény kezdetét megelőzően felállította olyan módon, hogy a tér két oldalán – a Nyugati tér és a B. L. tér felé is két-két kordont emelt. Azok végei azonban kezdetben nem voltak lezárva, azokon a pontokon szabadon lehetett áthaladni. A tér két oldalán lévő belső kordonokat a rendőrök 16 óra 15 perc körüli időben zárták le teljes szélességükben, ami azt jelentette, hogy a téren ezután már nem lehetett keresztülhaladni. A kordonokon kívül rekedt személyek azonban a később lezárt területet továbbra is szabadon elhagyhatták, mivel a külső kordonok ekkor még mindkét oldalon nyitva voltak. Az oda bejelentett rendezvény résztvevői ekkor már jelentős számban voltak jelen. A külső kordonokat a rendőrök 16 óra 50 perc körüli időben zárták le, amelyet követően a két körbekordonozott területet nem lehetett elhagyni. 17 óra 1 és 10 perc közötti időben látható, hogy a Meleg Méltóság Menetének résztvevői a háttérben – az Aradi utcán – elhaladnak, a látvány a tüntetőket egyértelműen felbőszítette. 17 óra 30 perc körüli időben a rendőrök a négy, egymással párhuzamosan felállított kordon közül előbb a két belsőt, majd a két külsőt is megnyitották, és a tér újra szabadon átjárhatóvá vált. A 17 óra 50 perc körüli időben készített felvételeken a tér már szinte teljesen üres.

A panaszos a felvételeken első alkalommal 16 óra 3 perckor látható a tér közepén, miközben fényképezőgéppel a kezében fénykép- vagy videofelvételeket készít. Eközben várakozik mellette egy nő kerekesszében. 16 óra 11 és 14 perc között a felvételeken a panaszos többször is feltűnik, és közvetlen közélről követi figyelemmel a Burger King gyorsétterem előtt a kordon lezárását, az eseményeket mindvégig dokumentálja. Majd a tér Nyugati pályaudvar felé eső oldalán, a külső kordon lezárását közvetlenül követően, 16 óra 54 perc és 17 óra 2 perc közötti időben is többször látható a panaszos, amit a kordon mentén, agresszív demonstrálók között elhaladva a történéseket fényképezőgépével rögzíti.

17 óra 1 perc körüli időben felismerhetők azok az események, amelyeket a panaszos 16 óra 57 percre datálva említ beadványában. Látható, hogy egy demonstráló – aki a rendőrökkel szemben már hosszabb ideje agresszív, kötekedő magatartást tanúsít – derékmagasságban a rendőrök felé rúgva megrúgja a vaskordont, amelyre reagálva a vele szemben álló rendőr egymás után két alkalommal könnygáz-sprayt alkalmaz. Egyértelműen megállapítható, hogy mindkét – a hosszabb első, és a rövidebb második – fújás kifejezetten az említett, támadó jellegű magatartást tanúsító résztvevő felé irányul, a gáz azonban szétterjed. A panaszos az eseményeket megelőzően több alkalommal is feltűnik, és kameráját kifejezetten az összetűzésre irányítva készít egyik, majd másik oldalról felvételeket.

III.

1) A Testület megállapításai előtt indokoltnak tartja ismertetni egy az egyik fél által sem hivatkozott, de egy videomegosztó portálon megtekinthető, jó minőségű, egyébként az eseményeket térben jobban ábrázoló felvételeket.

A TV2 Napló c. műsorának 2011. június 19-i összeállításának (<http://www.youtube.com/watch?v=8zHfqSYZKkU>) 1. percében, illetve 6. percében szintén feltűnik a rendőrsorfalat kamerázó panaszos. A 7. perctől a kordonokat feltépni igyekvő tüntetők látszanak, illetve a Kis-földalattinál zajló kiemelés során a könnygáz-használat. Ezt követően a II. pont 3/e pontjában említett rendőri akció látható.

2) A Testület szükségesnek tartja ismertetni a rendőrség internetes oldalán a sérelmezett eseményeket megelőzően azzal összefüggésben nyilvánosságra hozott rendőrségi tájékoztatást.

a) 2011. június 17-én 7 óra 30 perckor kiadott közleményében a rendőrség tájékoztatta az érintetteket arról, hogy 2011. június 17-én 18 órától június 18-án 24 óráig a főváros mely útjain korlátozza a forgalmat demonstráció miatt.

b) 2011. június 17-én 15 óra 12 perckor a rendőrség közleményben tudatta a nyilvánosságot, hogy a Szivárvány Misszió Alapítvány 2011. június 18-ai rendezvényének biztosítására a BRFK megfelelő létszámmal készül azért, hogy a résztvevők gyülekezési- és szabad véleménynyilvánításához fűződő jogát biztosítani tudja. Felhívta a figyelmet arra is, hogy amennyiben a rendőrség a köznyugalom megzavarására alkalmas cselekményt, vagy más jogsértő magatartást észlel, azonnal felszólítja az érintetteket a jogellenes tevékenység megszüntetésére. Ha az érintettek ennek nem tesznek eleget, akkor a rendőrség a törvény szigorával fellép a törvényes rend fenntartása érdekében.

A közlemény szerint 2011. június 17-én este 18 órától 2011. június 18-án 24 óráig jelentős forgalomkorlátozási intézkedéseket vezet be a rendőrség, ezért javasolják, hogy a közlekedők tájékozódjanak a forgalmat érintő változásokról a rendőrség honlapján.

IV.

1) A Testület a panaszeljárás keretében mindenekelőtt azt vizsgálta, hogy hatásköri szabályai alapján mely panaszosi sérelmek vizsgálatát végezheti el.

A Testület eljárását az Rtv. a IX. Fejezetében, Jogorvoslatok alcím alatt szabályozza. Az Rtv. 92. §-ának (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy az, „akinek az e törvény IV., V. és VI. fejezetében meghatározott kötelezettség megsértése, a rendőri intézkedés, annak elmulasztása, a kényszerítő eszköz alkalmazása (e fejezet alkalmazásában a továbbiakban együtt: intézkedés) alapvető jogát sértette [...] kérheti, hogy panaszát az országos rendőrfőkapitány, valamint a főigazgatók a Testület által lefolytatott vizsgálatot követően bírálja el”. Ugyanezen törvényhely (3) bekezdése szerint a panasz meghatalmazott útján is előterjeszthető.

E rendelkezés alapján a Testület hatáskörébe kizárólag azon rendőri intézkedések és mulasztások vizsgálata tartozik, melyek az Rtv. IV., V. és VI. fejezetének alkalmazásával összefüggésben merülnek fel. Ennek megfelelően a Testületnek

- a rendőri tevékenység általános elveinek és szabályainak érvényesülése (különösen: intézkedési kötelezettség, arányosság, azonosíthatóság, segítségnyújtási kötelezettség stb.),
 - a rendőri intézkedések vagy azok elmulasztása (különösen: igazoltatás, ruházat-csomag- jármű-átvizsgálás, elfogás, előállítás, közlekedésrendészeti intézkedés stb.),
 - a kényszerítő eszközök törvényes alkalmazása (különösen: testi kényszer, bilincs, vegyi eszköz, sokkoló, rendőrbot, löfegyverhasználat, csapaterő alkalmazása, tömegoszlátás stb.),
- tekintetében van hatásköre eljárni és az adott intézkedést, cselekményt, vagy mulasztást vizsgálni abból a szempontból, hogy történt-e alapjogi sérelem.

Az Rtv. fent utalt – 92. § (1) és (3) bekezdésében rögzített – rendelkezése alapján a Testület eljárását – akár személyesen, akár képviselő útján – csak az a személy kezdeményezheti, akit a rendőri intézkedés közvetlenül érintett.

Erre figyelemmel a Testület nem vonta vizsgálatai körébe a panasz azon részeit, amelyekben a panaszos a kifogásolt események helyszínén és idején vele együtt jelen volt más személyeket ért sérelmekről számol be. Nem vizsgálta tehát a rendőrségnek a téren tartózkodó újságírókkal és országgyűlési képviselőkkel – így a panaszos által megnevezett országgyűlési képviselő– szemben tanúsított bánásmódját, és az őket érintő könnygáz-használat jogszerűségét.

A Testület tehát a panasz azon részeit, amelyek a rendezvény más résztvevőivel szemben tanúsított rendőri magatartást kifogásolják, hatáskör hiányában nem vizsgálhatta.

c) A panaszos beadványa és a rendőrség által rendelkezésre bocsátott rendőrségi dokumentumok ismeretében – az intézkedés idején hatályos jogszabályi rendelkezéseket alapul véve – a Testület vizsgálata tárgyává tette ugyanakkor a rendőrségnek az Oktogon

területét lezáró biztonsági intézkedését, a résztvevőkkel szembeni és a panaszost is érintő könnygáz-alkalmazást, illetve a panaszosnak nyújtott rendőri felvilágosítást.

A Testület megállapította, hogy a rendőri fellépés érintette a panaszosnak a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény (a továbbiakban: Alkotmány) 2. §-ának (1) bekezdéséből levezethető tisztességes eljáráshoz, az 54. § (1) bekezdése szerinti emberi méltósághoz való jogából levezetett testi integritáshoz, valamint 58. § (1) bekezdése szerinti mozgásszabadsághoz való alapvető jogát az alábbiak szerint.

2) A Testület a panasznak azon részével kapcsolatosan, amely a rendőrségnek az Oktogon területét lezáró biztonsági intézkedését érinti, az alábbi megállapításokat teszi.

Az Rtv. 37. §-ának e) pontja szerint, a rendőr az önvészélyes állapot, vagy a személyeket, illetőleg az anyagi javakat közvetlenül fenyegető veszélyhelyzet megszüntetése érdekében területet lezárhat, és megakadályozhatja, hogy oda bárki belépjen, vagy onnan távozzék, illetőleg az ott tartózkodókat távozásra kötelezheti.

A rendőrség a jogszabály fenti szakaszát alkalmazva, a Hatvannégy Vármegye mozgalom által szervezett demonstráció helyszínét kordonokkal zárta le. Abban a tekintetben, hogy a rendőrség az Oktogonon összegyűlt tömeget a helyszín elhagyásában megakadályozta, a panaszos leírása, valamint a rendőrségi jelentések között ellentét nem fedezhető fel.

Az alábbiakban a Testület arra a kérdésre kísérel meg választ találni, hogy az idézett jogszabályhely alkalmazásának feltételei fennálltak-e; tehát olyan személyeket, illetőleg az anyagi javakat közvetlenül fenyegető veszélyhelyzet állt-e fenn, amelynek elhárítására a terület lezárása alkalmas, és arányos biztonsági intézkedésnek tekinthető.

Az Alkotmány 62. §-ának (1) bekezdése kimondja, hogy a Magyar Köztársaság elismeri a békés gyülekezés jogát és biztosítja annak szabad gyakorlását. A megfogalmazásból kitűnik, hogy a gyülekezési jog alkotmányos védelme, csak a gyülekezés békés formáira terjed ki, tehát a kollektív véleménynyilvánítás erőszakos formái kívül rekednek e védelem körén. Az Alkotmány rendelkezésével összhangban, a Gytv. 2. § (1) bekezdése szerint a törvény a „békés összejövetelek, felvonulások és tüntetések (a továbbiakban együtt: rendezvény)” vonatkozásában biztosítja a gyülekezési jog gyakorlását.

A rendőrség feladata a terület lezárásának elrendelése előtt ennek fényében annak megítélése volt, hogy a Meleg Méltóság Menete elleni tiltakozásképpen bejelentett demonstráció megfelelt-e a békés gyülekezés alkotmányos követelményének, vagy demokratikus jellegét elveszítve olyan csoportosulássá alakult át, amellyel szemben a Meleg Méltóság Menete kétséget kizárólag békés felvonulásának biztonsága védelemre szorult.

A panaszos beadványában arról számol be, hogy a Hősök tere irányából az Oktogonhoz érkezve azt tapasztalta, hogy a rendőrség a körutat teljes szélességében vaskorlátokkal zárta le. A korlát mögött nagyszámú, védőöltözetben lévő rendőr tartózkodott. A kordonok közé zárt résztvevők érdekeit képviselve, a zárás feloldása érdekében jogászok és országgyűlési képviselők próbáltak közbenjárni.

A Testület utal rá, hogy a panaszos előadásának némiképp ellentmondanak a sérelmezett eseményekről készített videofelvételek. Azokon látszik ugyanis, hogy a panaszos a kordonok későbbi lezárását megelőzően közel egy órával érkezett meg a térre, amikor a Nyugati tér irányába az Oktogont szabadon elhagyhatta volna. Megérkezésekor tehát bizonyosan nem tapasztalhatta azt, hogy a rendőrség a Teréz körutat a továbbhaladás lehetősége nélkül lezárta.

A panaszos a tömeg tagjainak agresszív megnyilvánulásairól, az idővel egyre fokozódó hangulatról és a résztvevők békétlenségéről egyáltalán nem tesz említést.

A rendőrségi jelentésekből ettől eltérően egyértelműen kiolvasható, hogy a térre szervezett ellendemonstráció résztvevői „felkészültek a melegek fogadására”, tehát ahogyan a felvonulók az Oktogonhoz kezdtek közelíteni, úgy fokozódott az ellentüntetők agresszív hangulata. A felkészülést a rendőrség úgy írja le, hogy több személy arcát kendővel, sállal fedte el, és feltette csuklyáját – amely magatartás arra enged következtetni, hogy a tüntetés ezen résztvevői el kívánták kerülni, hogy az eseményt rögzítő videofelvételeken azonosíthatóak legyenek. A jelentések kitérnek rá, hogy egyes résztvevőknél tojást találtak.

A rendőrség által készített videofelvételek meglehetősen érzékletes benyomást adnak az Oktogonon megtartott ellendemonstráció hangulatáról. A felvételeken a történések időben is nyomon követhetők. Kezdetben a tömeg a rendőrség által kialakított kordonrendszer mögött várakozott, majd ahogyan a menet hangjai egyre közelebből hallatszódnak az Oktogonra, a csoportosulás egyre inkább felfokozott hangulatba került. A felvételek alátámasztják a rendőrségnek az arcukat eltakaró tüntetőket illető állításait, az idő előrehaladtával egyre több olyan tüntető állt a kordon előtti első sorban, akit azonosítani nem lehet. A tüntetők a kordonokra támaszkodva, vagy azon állva a rendőrök felé kiabáltak. A későbbi felvételeken az is látszik, hogy a tüntetők közül néhányan a kordonokat rángatták, és nagy lendületet véve rugdosták is. Az első sorban állók között többen kifejezetten félelmet keltő transzparenszeket tartottak, és a tömeg folyamatosan a felvonulók szexuális irányultságára és az őket támogatók származására vonatkozó, emberi méltóságot durván sértő rigmusokat skandált, amelyeket különféle közismert, meglehetősen ízléstelen kézjelekkel kísértek. A rendőrség által a Testület rendelkezésére bocsátott felvételeken túl, számos olyan anyag lelhető fel az interneten, amelyben az ellendemonstráció egyes résztvevői interjúban fejtik ki, hogy „már nagyon várják a felvonulókat, azért, hogy megverhessék őket” (lásd pl.: <http://index.hu/video/?s=tag:meleg>).

55/2001. (XI. 29.) határozatában az Alkotmánybíróság leszögezte, hogy „a gyülekezéshez való alkotmányos alapjog érvényesülése nemcsak az állam illetéktelen beavatkozásával, hanem mások, például adott tüntetést ellenérzéssel szemlélők, ellentüntetők és más rendezvények ellenében is védelemre szorul. Más szóval az államot pozitív kötelezettségek is terhelik a gyülekezési jog érvényesülésének biztosítása érdekében. [...] Ebből az is következik, hogy a hatóságnak szükség esetén akár erő alkalmazásával is biztosítani kell a jogszerűen tartott gyűlések lebonyolítását, illetőleg meg kell akadályoznia, hogy azt mások megzavarják.”

A Testület rámutat, hogy a rendezvény megzavarásához az ellentüntetők által feltartott transzparenszek, a becsületsértő rigmusok és fenyegetések elhangzása is elegendő lett volna, azonban a kordonok áttörésére irányuló kísérletek, és a tüntetés résztvevőinek nyilatkozatai alapján várható volt, hogy a tömeg agressziója nem fog a felvételek által rögzített verbális erőszak szintjén megmaradni. Az arcok eltakarását a rendőrség a Meleg Méltóság Menete

elleni tiltakozások megszokottnak mondható forgatókönyvének ismeretében alappal értékelhette jogsértő cselekményekre való felkészülésként.

A Testület a felvételek, valamint a beszámolók tanulmányozása alapján arra a következtetésre jutott, hogy az Oktogonon megrendezett ellendemonstráció békés jellegét egyértelműen elveszítette, és a rendőrség az elmúlt évek hasonló rendezvényei által kiváltott reakciók fényében helyesen értékelte az eseményeket, személyeket, illetőleg az anyagi javakat közvetlenül fenyegető veszélyhelyzetként.

Az Rtv. már idézett 37. § e) pontja szerint, a rendőrségnek több választási lehetősége volt a veszélyhelyzet kezelésére. A jogszabály a rendőrséget felhatalmazta, hogy megakadályozza az Oktogonon összegyűlt tömeg távozását, azonban kérdéses, valóban ez volt-e a legkevésbé korlátozó, még alkalmas intézkedési forma a helyzet megoldására. Az Rtv. 15. §-ának (2) bekezdése szerint több lehetséges és alkalmas rendőri intézkedés, illetőleg kényszerítő eszköz közül azt kell a rendőrségnek választania, amely az eredményesség biztosítása mellett az intézkedéssel érintettre a legkisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással jár. A Testület az alábbiakban azt vizsgálja, helyesen döntött-e a rendőrség, amikor az Oktogonon megtartott ellendemonstráció résztvevőinek távozását megakadályozta, ahelyett, hogy távozásra kötelezte volna őket.

A rendőrségi iratok egybehangzóak abban a tekintetben, hogy amint a szervezők tudomást szereztek a Meleg Méltóság Menete útvonalának megváltozásáról, haladéktalanul bejelentették a rendezvény végét. A kordonrendszer lezárására azt követően került sor, hogy a rendezvényt 16 óra 54 perckor befejezettnek nyilvánították.

Felmerül a kérdés: mi okból hiúsította volna meg az ellendemonstráció célját önmagában az a tény, hogy a menet az Oktogont elkerülve haladt. A rendőrség feltehetően a fenti kérdést átgondolva arra a következtetésre jutott, hogy az ellendemonstráció résztvevői, az Oktogon elhagyását követően ellenőrizetlen körülmények között eredtek volna a felvonulás nyomába. A Testület a tényeket értékelve, a rendőrség következtetésével megegyező álláspontra jutott. A rendezvény feloszlata egy békés demonstráció esetében logikailag nem magyarázható, mivel tiltakozni egy, a megjelentek által kétségbe vont értékeket megjelenítő közösség ellen anélkül is lehetséges, hogy a két csoport egymással közvetlen kapcsolatba kerülne.

Amennyiben a rendőrség az ellendemonstráció résztvevőit hazaküldi, és az Oktogon területét lezárja az ellendemonstráció résztvevői elől, kétségtelenül kisebb fokban korlátozta volna az ellentüntetők alapjogait, mivel ezzel tulajdonképpen egy területre vonatkozóan zárta volna ki mozgásszabadsághoz való joguk gyakorlását. A tüntetők körbezárásával a rendőrség mozgásszabadsághoz való jogukat átmenetileg teljes körben elvonta. Egymás mellé állítva a rendőrség két lehetőségét: megállapítható, hogy a megjelentek jogainak csekélyebb fokú korlátozását valósította volna meg a rendőrség intézkedésével, amennyiben az ellendemonstráció résztvevőit hazaküldi, és a területre való belépésüket megtiltja, azonban az Rtv. idézett arányossági rendelkezése a kevésbé korlátozó intézkedés követelményét az alkalmasság és az eredményesség szem előtt tartása mellett írja elő.

Tekintve, hogy ha a rendőrség az Oktogon kiürítése mellett dönt, azzal a már ismertetett tények tükrében pontosan azt idézhette volna elő, hogy a demonstráció tagjai a menet résztvevőivel konfrontálódjanak, a Testület álláspontja szerint a rendőrség az egyetlen

szakmailag helyes döntést hozta meg a tüntetők körbezárásával. A rendelkezésünkre bocsátott dokumentumok tanúsága szerint a kordonok megnyitása iránt, amint a felvonulás biztonságos távolságra távolodott az Oktogontól, pontosan 17 óra 17 perckor intézkedtek, és a kordonokat 17 óra 30 perc körüli időben megnyitották, tehát az intézkedés teljes időtartama mintegy 40 perc volt, amely az így elhárított esetleges következményeket figyelembe véve arányos mértékű korlátozásnak tekinthető.

A fentiek alapján a Testület megállapítja, hogy a rendőrség a vonatkozó jogszabályoknak megfelelően eljárva, helyesen mérte fel a helyzetet, így a panaszos mozgásszabadsághoz való alapvető joga nem sérült a biztonsági intézkedését alkalmazása során.

3) A panaszos elmondása szerint 16 óra 57 perc körül a kordon mögötti sorfal második sorából egy rendőr, aki a villamossínek magasságában állt, minden ok és előzetes felszólítás nélkül könnygázt fújt az emberek közé, amellyel többek között a panaszost is szembe találta. Néhány lépéssel odébb hasonló esemény zajlott, amelynek hatása ugyancsak érintette a panaszost is.

A rendőrség videofelvételein 17 óra 1 perc körüli időben felismerhetők azok az események, amelyeket a panaszos 16 óra 57 percre datálva említ beadványában. Látható, hogy egy demonstráló – aki a rendőrökkel szemben már hosszabb ideje agresszív, kötekedő magatartást tanúsít – derékmagasságban a rendőrök felé rúgva megrúgja a vaskordont, amelyre reagálva a vele szemben álló rendőr egymás után két alkalommal könnygáz-sprayt alkalmaz. Egyértelműen megállapítható, hogy mindkét – a hosszabb első, és a rövidebb második – fújás kifejezetten az említett, támadó jellegű magatartást tanúsító résztvevő felé irányul, a gáz azonban szétterjed. A panaszos az eseményeket megelőzően több alkalommal is feltűnik, és kameráját kifejezetten az összetűzésre irányítva készít egyik, majd másik oldalról felvételeket.

Az Rtv. vonatkozó 49. §-ának (1) bekezdése szerint a rendőr a szolgálatban rendszeresített, vegyi eszközt mások vagy saját életét, testi épségét, illetőleg a vagyonbiztonságot közvetlenül veszélyeztető támadás elhárítására, illetve a jogszerű rendőri intézkedéssel szembeni ellenszegülés megtörésére alkalmazhat.

A Szolgálati Szabályzat 58. § (2) bekezdése értelmében a kényszerítő eszközök alkalmazása során ellenszegülésnek kell tekinteni azt a célzatos, fizikai erő kifejtéssel járó tevékenységet, amely a rendőrt jogszerű intézkedésének megkezdésében, folytatásában vagy befejezésében akadályozza. Szintén a Szolgálati Szabályzat 74. §-a – az arányosság követelményével összhangban – különbséget tesz a passzív és az aktív ellenszegülés esetén alkalmazható kényszerítő eszközök között. E rendelkezés (5) bekezdése értelmében tömeggel szemben a csapaterő a következő kényszerítő eszközöket alkalmazhatja: a) passzív ellenállás esetén testi kényszert, b) aktív ellenszegülés esetén rendőrbotot, vegyi eszközt, ingerlőgázt, elektromos sokkoló eszközt, bilincset, pórázon vezetett szolgálati kutyát szájkosárral vagy anélkül, valamint vízágyút.

Az ellenszegülést a rendőri jelentések úgy írják le, hogy az Oktogont a Teréz körüttől elválasztó rendőrségi kordont az agresszív tömeg megpróbálta bedönteni, és az azt védő rendőri erőkkel szemben támadólag léptek fel. A Testület által megtekintett felvételek a rendőrségi álláspontot ebben a tekintetben megerősítik, mivel azokon látható, hogy a

körbekerített résztvevők közül néhányan, a kordon több pontján és több alkalommal is rugdosták, megpróbálták felborítani, kinyitni a kordont és megtámadni az a mögött felsorakozott rendőri erőket. Egyértelmű továbbá a felvételek megtekintése után az is, hogy a könnygáz használatára mind a kordonok közelében, mind pedig a kiemelések alkalmával, ezen tüntetők magatartása miatt került sor. A Szolgálati Szabályzat két különböző kategóriája közül mindenképpen az aktív ellenszegülés az, amely a történetekre illik.

A konkrét esetben a rendelkezésre álló felvételek alapján kétséget kizáróan megállapítható, hogy arra a könnygáz-alkalmazásra, amelynek hatásai a panaszost is érintették, egy, a rendőrséggel szemben támadólag fellépő személlyel szemben, magatartásának elhárítása céljából került sor. A jelentések igazolják továbbá, hogy a vegyi eszköz használatát az intézkedő rendőrök feletteseik előzetes engedélyének birtokában kezdték meg.

A Testület álláspontja szerint ezért a rendezvényen a kifogásolt könnygáz-használatra jogszerűen került sor.

A könnygáznak az az élettani hatása, hogy a helyszínen az érintett személyeknél fulladás-érzetet, orrfolyást, könnyezést vált ki, közismert, ezek hiányában nem volna kényszerítő eszközként használatos. A vegyi eszköz természetéből adódik továbbá, hogy nem alkalmazható kizárólag egyedileg, egyes személyekkel szemben, a hatásterületen tartózkodók óhatatlanul is elszenvedik a könnygáz által okozott kellemetlenségeket.

Tekintettel tehát egyrészt arra, hogy a rendezvényen a rendőrség könnygáz-használatát jogszerűnek minősítette, másrészt pedig arra, hogy ezen kényszerítő eszköz alkalmazásának jellegzetessége, hogy hatásai nem csupán a célszemélyeket érintik, a Testület ezen kényszerítő eszköz használata miatt a panaszos vonatkozásában nem állapított meg alapjogsértést.

A fentiek alapján a Testület úgy ítélte meg, hogy a könnygáz alkalmazásával összefüggésben a panaszos emberi méltósághoz való jogából levezetett testi integritáshoz való jogát nem érte sérelem.

4) A panaszos végül azt is kifogásolta, hogy az Oktogonhoz érkezve kérdéseket tett fel az ott tartózkodó rendőröknek arról, hogy mi az útlezárás oka, és hogyan tud továbbhaladni a Nyugati tér irányába, azokra azonban nem kapott választ. Ezt követően, amikor a téren áthaladva a Teréz körutat teljes szélességében elzáró vaskorláthoz érkezett, kérdéseit az ott tartózkodó rendőröknek is feltette, de azokra választ szintén nem kapott. Nem tettek továbbá eleget a rendőrök azon kérésének sem, hogy hívják oda a helyszínbiztosítás parancsnokát.

Az Rtv. 24. §-ának (1) bekezdése kimondja, hogy a rendőr köteles a hozzáfordulónak a tőle elvárható felvilágosítást megadni. A törvényhelyhez fűzött miniszteri indokolás szerint a felvilágosítás-adási kötelezettség tartalma pontosan nem határolható be, de a kérés teljesítése csak akkor tagadható meg, ha jogszabályba ütközik, vagy ha az a szolgálat ellátását, illetőleg a rendőri intézkedés végrehajtását késlelteti, illetve más módon veszélyezteti.

Indokolt továbbá utalni a csapaterő alkalmazásával kapcsolatos alábbi rendelkezésekre. Az Rtv. 58. § (1) bekezdése szerint a rendőrök csapaterőben alkalmazhatók – egyebek mellett – a gyülekezési jogról szóló törvény hatálya alá tartozó vagy más jelentős rendezvény rendjének biztosítására. A Szolgálati Szabályzat 73. § (1) bekezdése értelmében a csapaterő alkalmazása

esetén a Rendőrség a személyi állomány összevonása és kötelékbe szervezése, ennek egyszemélyi parancsnoki vezetés alá helyezése, továbbá sajátos taktikai szabályok alkalmazása útján biztosítja a feladat végrehajtását. A (4) bekezdés pedig rögzíti, hogy a rendőri intézkedések és a kényszerítő eszközök tekintetében jogszabályban meghatározott kivételtől eltekintve a csapaterőt a rendőrré vonatkozó jogok illetik meg, és kötelezettségek terhelik.

A hivatkozott rendelkezések alapján a panaszos joggal várhatta el, hogy az eljáró rendőröktől az érvényben lévő zárásról valós tájékoztatást kapjon.

A jogállamiság követelményét és a jogbiztonság elvét a jogalanyok tekintetében a tisztességes eljáráshoz való jog testesíti meg. Amennyiben a rendőrség – mint kiemelten fontos közhatalmi funkciót ellátó és a társadalmi együttélési normák betartatásáért elsődlegesen felelős szerv – részéről fellépő személy eljárása nem felel meg a jogszabályoknak, sérül a tisztességes eljáráshoz való jog, különösen, ha az intézkedő rendőr olyan normákat nem tart be maradéktalanul, amelyeknek éppen az a funkciója, hogy lehetővé tegyék a rendőri intézkedések jogszerűségének valamiféle kontrollját az intézkedés alá vont személy részéről.

A konkrét esetben tekintettel arra, hogy a panaszos nem tudott információkkal szolgálni a kifogásolt magatartást tanúsító rendőr kilétéről, és a Testület rendelkezésére álló információk szerint a rendezvény biztosításában mindösszesen megközelítőleg 200 rendőr vett részt, a panaszos állításának igazolása nehézségekbe ütközött.

A sérelmezett eseményeket a Testület a rendelkezésre álló videofelvételeken sem tudta beazonosítani az alábbiak miatt. A panaszbeadvány leírásából egyértelmű, hogy a felvilágosítás-kérésre mindkét alkalommal röviddel azt követően került sor, hogy a panaszos az Oktogonhoz megérkezett, és azt megelőzően, hogy a kordonnal a rendőrök a területet teljesen körbezárták volna. Ezzel szemben az egyetlen olyan képsor, amelyen a panaszos a rendőrsorfalban álló rendőrökkel beszélget –, és amelyet a jelen állásfoglalás I. rész 3) pont c) alpontjában ismertetett videofelvétel rögzít 3 perc 38 másodperctől kezdődően – olyan eseményeket mutat, amelyek a kordon teljes zárását követően történtek – tehát a panaszos térre érkezését követően legalább 50 perccel –, és amelyek feltehetően a panaszos és kerekesszékes társa kijutását megelőzően zajlottak. Az események ezen részleteiről a panaszos is beszámol a panaszbeadványban, azt a felvilágosítás kéréssel azonban nem kapcsolja össze, attól eltérő időpontra teszi.

A videofelvételeken továbbá több olyan helyzet is látszik, amikor a bezárt területen lévő demonstrálók rendőröket szólítanak meg, és amely esetek egy részében az érintett és a rendőrök között beszélgetés alakul ki, tehát történik felvilágosítás-nyújtás, máskor ugyanakkor a kérdezett rendőr láthatóan nem felel.

A rendelkezésre álló információk alapján tehát a Testület nem tudta a panaszos által kifogásolt magatartású rendőröket beazonosítani és nyilatkoztatni, továbbá a sérelmezett szituációk felvételeken történő azonosítását sem volt képes elvégezni, így a panaszos állításainak valóságtartalmát sem igazolni, sem cáfolni nem volt lehetősége.

A Testület mindezek alapján nem tudott megnyugtatóan állást foglalni abban a kérdésben, hogy a panaszos a megkérdezett rendőröktől kellő felvilágosítást kapott-e, ezért tisztességes eljáráshoz való jogának sérelmét nem tudta megállapítani.

IV.

A Testület megállapítása szerint a panaszos mozgásszabadsághoz való alapvető joga nem sérült a kifogásolt biztonsági intézkedését alkalmazása során, és a panaszos emberi méltósághoz való jogából levezetett testi integritáshoz való jogát sem érte sérelem a könnygáz alkalmazásával összefüggésben. A panaszos tisztességes eljáráshoz fűződő jogának megsértését a rendőröktől kért felvilágosítás kapcsán pedig a Testület a rendelkezésre álló információk alapján nem tudta megállapítani.

A fentiek alapján a Testület – az Rtv. 93. § (2) bekezdésének megfelelően – a rendelkező részben foglaltak szerint döntött.

Budapest, 2012. január 31.

Dr. Juhász Imre
elnök

Dr. Kozma Ákos
elnökhelyettes, előadó testületi tag

Fráterné dr. Ferenczy Nóra
testületi tag

Dr. Féja András
testületi tag

Dr. Kádár András Kristóf
testületi tag